

KUWENTO
ni SIMEON
P. ARCEGA

ang ma

ANO ngayon ang masasab. mo? Limang taon na ang nakalilipas sapul nang pagpikitan mo ng mata ang landas ng pag-aasawa. Tatlo na ang anak ninyo at magaanak ka pa nguni't walang palatandaan ang inyong pamumuhay na kayo ay ngingitian ng magandang kinabukasan. Kung dangan ay hindi ka nakinig sa akin, kung dangan ay hindi mo ginamit ang iyong pag-iisip kung kaya hangga ngayon ay bilanggo ka ng pagtitiis. Nang nanligaw pa lamang sa iyo si Ruben ay sinabi ko nang hindi ang uri niya ang makapagdudulot ng kasiyasiya at matiwasa y na kabuhayan. Sinabi ko sa iyo na sa buhay ng tao ay mahalaga ang salapi, sapagka't sa sa-

lapi, ay maisasagawa mo ang lahat ng kalayaan. Subali't ang mga payo ko ay niwalan mo ng kabuluhan, inbig mo rin si Ruben na isang mababang kawani nguni't makisig nga lamang. Hindi man lamang sumaisip mo na, ang kakisigan ay hindi mahalagang katangian ng isang lalaki at kadalasan pa'y ang kakisigan ang siyang sanhi ng pagguho ng mga tahanan sapagka't may mga baing, dahil sa karupukan ng puso at biglang s'mbuyo ng hangarin ay nararahuyo at sukat. At ano ang malay mo kung si Ruben ay nasasarili mo? Ang buhay ko ay kunan mo ng halimbawa. Sa aking pag-aasawa ay ginamit ko ang isip. Si Carlos ay hindi makisig, may kaitiman pa at hindi mahilig sa pagsusuot ng mamahaling damit. Nang kami ay bagong kasal pa lamang ay marami ang nagsabing nilapastangan ko ang aking kagandahan sapagka't si Carlos ay hindi bagay sa akin. Datapwa't sa kabila ng maraming kapintasan ay maganda naman ang aming kabuhayan at higit na maganda kaysa kabuhayan ng mga namin-tas. Magandang awtomobil, mga kasangkapang mahalaga, mamahaling damit, mga hiyas at iba pa. Ang mga bagay kayang iyan ay magiging akin kung ang pag-aasawa ko'y hindi ko ginamitan ng matalinong kaisipan? Kung ako ay napatukso sa kakisigan ay marahil ay katulad mo rin ako ngayon, na nangungupahan lamang sa ganitong silid. Hindi malayong ang mga anak ninyo ay lumaki sa hindi sariling tahanan, sapagka't kung ang aasahan la-

—Ema, — wika ni Ruben nang mapansin niyang natigilan pa. — ang bahay na ito ay sarili natin gayon din ang lupang kinatitirikan...

Magandang Lihim

mang ay ang maliit na sahod ng iyong asawa, hindi kayo makakapagpagawa ng sariling bahay sa sariling lupa at hindi pa malayong, habang dumadami ang mga anak ninyo, pabigat naman nang pabigat ang inyong magiging kabuhayan.

Ang nag-ukol ng ganyang pangungusap ay si Leticia at ang pinag-ukulan naman ay ang nakabatang kapatid na si Ema. Sa tatlong magkakapatid na pang-wang may asawa na at may mga anak ay tanging si Ema lamang, ang bunso, ang hindi naging mapalad sa maginhawang pamumuhay palibhasa'y ang naging kabi-yak ng puso ay isang kawani, na ang sahod ay katamtaman lamang upang hindi sila lipasan sa oras. Si Leticia ay mapagtagumpay na manganlalakal ang naging asawa kung kaya may kaluwagan sa paggugol. Ang isa namang kapatid ay dalubhasang manggagamot ang nakatagpo kung kaya maganda rin ang kabuhayan. Kung si Ema ay napapadalaw sa mga kapatid at ang mga anak niya ay napapagkalooban ng mga lumang laruan ng mga anak nila ay hindi maiwasan ang pagkaha-bag sa sarili, sapagka't kung ang bagay na iyon ay maibabahagi niya sa pang-araw-araw na gugol, sana'y nadulu'an na niya ang mga anak ng kasiyahang-loob. Subalit ang mga bagay na iyon na luwalhati ng mga bata ay ayaw ipahintulot ng karalitaan kahit na nagkakahalaga lamang ng maliit. Gayunman ay may kinabukasan pa naman na darating sa kanino man kung kaya dito na lamang umasa si Ema. Baka sakaling ang kinabukasan nila ay maging maganda, nguni't kung hindi maging maganda ay ano pa ang magagawa kundi pagtiisan ang lahat. Nabihasa na siya sa pagtitis kung kaya hindi na magiging mahirap ang darating pang pagti-

tiis.

Nang mga sumunod na araw, ang ginuguniguning liwanag na ma-araw at ma-gabi ay dinadasal-dasal na nawa'y dumating na sa kanilang buhay, ay lalo pang dumilim nang dumilim, mangyari'y si Ruben ay kinapansinan ng mga pag-iiba ng kilos at gawi na nag-huhudyat ng palatandaang siya ay nakalil'mot sa magandang asal na sa tuwina ay dapat ikambal sa sarili ng mga lalaking marangal. Sa kabila ng kaliitan ng sinasahod at pagdadahop sa pamumuhay ay tila si Ruben ay naghahanap

Iyang Gawang Mabubuti, Katulad Ng Gintong Lantay, Ay Marapat Na Itago At Susian Mo Sa Kaban.

pa ng ibang pugad ng pag-ibig. Sa malas ay hindi pa kasiyasiya ang pag-ibig ni Ema na sapul nang sila ay magsama ay may kakambal pang pagtitis. Sa malas ay walang kahulugan kay Ruben ang pananabik ng mga anak 'uwi siyang dumarating. Nang mga araw na iyon ay hindi na umuuwing maaga si Ruben. Ang kalima sa hapon na dapat niyang idating sa bahay ay naging ikasampu na sa gabi at kung minsan pa ay hatinggabi na.

Dahil sa mga huling pangyayari ay hindi maiwasan ni Ema ang mga hinalang si Ruben ay hindi na nagtatapat. At hindi na rin napigil sa sarili ang panibughong lalo pang nagpahirap sa mga dati nang hirap na tinitis. Gayunman, naging matimpi pa rin si

Ema. Hindi niya sinabi kay Ruben ang kanyang mga hinala sapagka't ang mga ito ay bunga lamang ng guniguni. Kahit na ang mga iginagawi ng asawa ay may palatandaan ng pagtataksil ay hindi pa rin nagpahayag si Ema ng kanyang niloob, dahil sa matuwid na ang hinala ay hinala lamang. Maaaring tutoo at maaaring hindi. Hindi niya nais na makita ang mga pangyayaring hindi naaabot ng kanyang paningin o kaya'y marinig ang mga salitang

hindi naman niya marinig. Si Ema ay matahimik. Maliit pa siya ay kumilala na sa kagan-dahan ng katahimikan. Hindi siya ang babaing, ang bahagyang apoy ng poot ay ipinaalam sa mga kapit-bahay sa pamamagitan ng pagmumura at pagsigaw. Hindi siya ang babaing dahil sa init ng panibughong ay ginagawang tanghalan ang tahanan upang panoorin ng mga tao. Si Ema ay isa sa isag libo na kung kai- (Sundan sa pahina 59)

Dilim At Liwanag

(Buhat sa pahina 9)
inyo?

—Maari ineng, nguni't hindi ko matitiyak sa iyo na siya ay aking makikita roon.

—Baka po sakali, —pasubali ng dalaga.

Ilang saglit pa ay nagpaalam na ang matandang lalaki.

Kinabukasan, hindi naman nagluwat at dumating ang matandang hinihintay ng dalaga at ibinigay nito ang sulat para kay Ruben.

Mataas na ang Araw nang datnin ng matanda ang kanyang bukid. Laban sa kanyang inaasahan ay inabot na si Ruben sa kanyang munting kubo at siya rin pala ay hinihintay nito.

—Ano po ang balita, ingkong? —may halong pananabik na salubong ng binata sa bagong dating.

—Mabuti naman. Naibigay ko kay Nora ang iyong sulat kahapong magdaan ako roon, at ngayong umaga ay ipinadala naman sa akir ito... —at ang sulat na padala ng dalaga ay ini-abot sa bina a.

Dali-daling binuksan iyon at halos ay nanginginig ang mga kamay na binasa ang nilalaman.

“Ruben:—

“Hindi mo mai-aalis na ikaw ay kasuklaman ng iyong mga ka-nayon, sapagka't ikaw ay nasa panig ng mga taong nagpupunla ng lagim dito sa bayan. Maaring ikaw ay hindi masama. nguni't dahil sa iyong karuwagan ay magiging masama ka na rin sa paniniwala ng mamamayan. Sinabi kong ikaw ay duwag, batay sa iyo na ring nagawa. Masasabi mo kayang katapangan ang umamib sa pangkat na iyan, dahil lamang sa iyong pagkasawi sa

aking kapasiyahan. Diyan ka namali Ruben, kung ikaw lamang ay nagkaroon ng tapang at lakas ng loob, disin sana'y hindi nagkaroon ng batik ang iyong pangalan at pagkatao sa harap ng lipunan. Subali't ikaw ay hindi pa huli. May pagkakataon ka pang ipakilala ang iyong kagitingan.

“Natitiyak kong nauunawaan mo ang nais kong sabihin, sapagka't kapag hindi mo ito naunawaan, ay hindi mo na rin mauunawaan ang tunay na itinibok ng iyong puso.

Nora”

Pagkaraan ng ilang sandaling pagbubulay-bulay sa mga huling talatang nilalaman ng liham ay gumuhit sa mukha ng binata ang ngiti ng kasiyahan.

Buhat nuon, si Nora ay wala nang ginawa kundi ang maghintay kay Ruben, sa paniniwalang sa sandaling tanggapin nito ang kanyang sulat ay babalik ito nang walang pagsala, nguni't ilang araw, linggo at buwan ang nakaraan ay hindi sumisipot ang binata. Ni makiling sulat ay hindi rin tumatanggap ang dalaga, kaya't ito ay tuluyan nang nawalan ng pag-asa.

Isang gabi, samantalang si Nora ay payapang nakahiga sa loob ng kanyang silid ay bigla na lamang siyang nagulantang sa malakas na putukan na hindi kalayuan sa kanilang bahay. Sa pagkakagulo ng mga tao, dahil sa pagkakasunog ng ilang bahay matapos ang putukan, ay napagalaman ni Norang ang pangkat ni Matang-Lawin ay muling pumasok sa nayon ng Malapit at matapos na makapangloob ay nanunog pa ng mga bahay. Sa pagkagulo ng isip ng dalaga dahil sa magkahalong takot at pag-aalaala kay Ruben na inaasahan niyang kasama ng pangkat ay hindi nito namamalayang sya ay napaluhod sa harap ng munting altar sa loob ng kanyang silid.

Nasa gayong anyo ang dalaga, nang walang anu-ano ay bigla na lamang mabuksan ang dahon ng bintana, at nang lunguin ito ay namalas ng dalaga si Ruben na nanglilisik ang mga mata at hawak ng isang kamay ang nangingintab na baril. Sa tindi ng takot ng dalaga ay bigla na lamang nagdilim ang lahat sa kanyang paligid.

Nang muling mamulat ang mga ma'a ng dalaga, sa gilid ng kanyang kama ay biglang nakita niya si Ruben na nakangiti sa kanya.

—Ruben, —pagulat na wika ni Nora. —ikaw nga ba?

—Oo, Nora, ako nga, —masaya

at malambing na sagot ng binata.

—Nguni't, —at hindi na naituloy ang sasabihin ng dalaga sapagka't tinakpan ng kamay ng binata ang b big nito.

—Alam ko na, —ani Ruben. —Kangina ay natakot ka, sa pag-aakalang ako ay may masamang hangad sa iyo, hindi ba? Nguni't ikaw naman ang namali. Nang tanggapin ko ang iyong sulat ay inisip ko na ang tumakas sa pangkat at umuwi rito, nguni't ako ay nahalata nila at tinalibang mabuti. Dahil duon ay sinikap kong muling magkaroon sila ng tiwala sa akin hanggang sa ako nga ay isama nila ngayong gabi upang mangloob rito, nguni't sa aming pagtungo pa lamang dito ay nagawa ko na ang humiwalay sa kanila at sa halip na rito sa nayon ako magtungo ay nagtuloy ako sa hepe ng pulisya at sinabi ko roon ang mangyayari, kaya't kasama ako ng pangkat ng mga pulis na nagtungo rito at sa kabut hang palad ay natutop na lahat ang tauhan ni Matang-Lawin. Dahil sa nakita kong maliwanag ang ilaw dito, ang akala ko ay inakyat ka

na rito ni Matang Lawin. Salamat at hindi ka naman pala naaano, lamang ay k'natakutan mo pa ako.

—Mangyari eh!, ang akala ko ay nalason ka na ng kasamaan, —wika ng dalagang sa mga labi ay namilaylay ang ngiti ng kasiyahan. —Naku, talaga namang nakapangingilabot ang pangkat ni Matang-Lawin.

—Buhat ngayon ay wala ka nang pangingilabutan. Si Matang-Lawin ay kasama ring nakukulong sa piitang-bayan.

Makalipas ang ilang saglit ay binilanggo sa mga bisig ng binata ang dalaga at sa mapupungay na mga mata ni Nora ay nasinag ni Ruben ang liwanag ng bagong umaga.

WAKAS

Ang Magandang Lihim

(Buhat sa pahina 5)

lan pa nagagalit ay saka hindi naririmig ang pag-sasalita. Siya ang babaing ang sama ng loob ay naililimot sa pag-itimpi. Siya ang ba-

NABIBIGONG LAGI?

Talaga—mabibigo kayo sa anumang bagay kung bulbasin ang inyong mukha! Ang walang ingat na pag-aahit o pag-aahit ng ibang “blade” ay nakabibigo sa tagumpay.

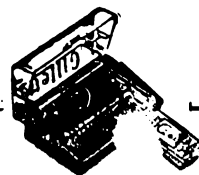

GILLETTE ANG ITANGI!

OPO. ANG GILLETTE
BLUE BLADES!

Anong laking kaibahan ang nagagawa nang pag-aahit araw-araw! Lalo na sa pamamagitan ng Gillette Blue Blades—ang pinakamatalim na magagamit sa pang-aahit na Gillette. Matatamo ninyo ang makinis, madaling pag-aahit—sa lahat ng oras!

MGMA LALAKING MAY
MAKINIS NA MUKHA AY
LAGING NAGWAWAGI!

Naito!
Pinakamasarap
Pinakamalinamnam
Pinakamabangong
Tsa...
**BLACK
CAT
Brand
TEA BALL**